

UNIFORM

För fem år sedan hände tre saker som på olika nivåer kan förklara de tretton bilderna i serien Uniform.

1. Man kunde läsa den här typen av rubriker i tidningarna:
“VARNING! DIN VINTERJACKA KAN VARA GJORD AV HUNDPÄLS!”
2. Min far flyttade in på ett boende för dementa.
3. En gammal man gick en tur med sin hund i Berlin.

HUNDPÄLS

Det handlade framför allt om vinterns Kina-tillverkade parkas, som kommit ut på den europeiska marknaden. Pälskanten runt kapuschongen var ospecificerad päls och kunde lika gärna vara hund som räva, eller något annat djur man använder i Kinas pälsstillverkning. Läsare var chockerade och skrev insändare om de brutala kineserna som slaktade sina hundar och flådade av deras pälsar för att tjäna pengar. Även kattpäls fanns att köpa från Kina, det fanns alltså inga gränser för deras grymmhet.

Jag började fundera på hur jag skulle kunna göra ett arbete om denna kulturella värdering av olika djurarter.

Vissa djur går långa skogspromenader, fredagsmyser i soffan och matte hostar utan vidare upp 15 000 för att få opererat ut ett batteri, som lilla älsklingen råkade svälja. Andra djur är så stressade att de gnager på varandra och springer runt, runt i sina trånga burar. I en av designern Stella Mc Cartney's filmer med dold kamera, ser man hur rävarna i en pälsfarm avlivs med elektriska stötar i anus. Elstötarerna är så svaga, att det tar en evighet innan rävarna äntligen får lov att dö.

- After watching this video, do you still think it's fashionable with fur? frågar Stella Mc Cartney, i slutet av filmen.

Pälsstillverkningen är grym över hela jordklotet, inte bara i Kina och inte bara när det gäller hundar och katter. Inom pälsindustrin använder man billigast möjliga metoder för att avliva djuren. Hur hemskt köttindustrin än behandlar sina djur, använder de i alla fall metoder som snabbt avlivar djuren. För köttets skull naturligtvis; det får inte smaka av stresshormoner. Det handlar om vinstmaximering, om att få ut en så bra produkt så möjligt, så att man kan ta ut ett så högt pris så möjligt. Rävarna och minkarna i pälsindustrin lider, men det syns inte i pälsen.

FAR

Det gick inte längre för far att bo hemma. Nu var han så glömsk att vi var tvungna att flytta honom till ett demensboende. Ängslyckan, ett av kommunens äldreboenden, visade sig vara ett väldigt bra ställe. Han trivdes direkt med personalen och andra människor där, problemet var att han hela tiden oroade sig för sina djur.

Han hade haft djur hela sitt liv och frånvaron av dem gjorde honom förvirrad och ängslig. Jag och mina systrar funderade på om det snart skulle gå över, eller om det fanns något vi kunde göra... En dag tog jag med en bit lammpäls som jag smekte hans händer med, och han föll genast till ro. En bit lammpäls, ett dött lamm, fungerade lika bra som ett levande. Det verkade absurt; päls som substut för djuret självt. Men jag visste hur det kändes. Den

period av mitt liv då jag inte själv hade något djur, hade jag en väninna med kaninpäls. Varje gång vi träffades och kramade om varandra, kunde jag knappt sluta kramas. Hon var som en jättekanin.

Det är väl ingen tillfällighet att våra vanligaste keldjur har en mycket mjuk päls.

MANNEN OCH HUNDEN

Det var vinter och jag gick omkring i förorten Marzahn i Berlin. Något år tidigare hade jag intervjuat några människor där till filmen "Es war ja nicht alles schlecht".

Marzahn är en fattig, grå "Plattenbau" förort, vilket betyder att husen är byggda av prefabricerade byggelement. Berlinarna i DDR, flyttade på 60 och 70-talet hit ifrån fuktiga, mörka lägenheter i innerstaden. Här var husen välisolerade, det fanns varmvatten i kranen, badrum och centralvärme istället för kolugnar. Bara det att slippa bära den tunga kolen från källaren upp i lägenheten varje dag, hade varit himmelriket för dem som flyttade hit. Hälften av husen stod tomma nu; det var bara arbetslösa och pensionärer som bodde här.

Jag hade filmat rivningar av hus under dagen och sent på eftermiddagen gick jag genom en park mot S-bahn stationen. Då får jag syn på en man med sin schäfer. Mannen och hunden ser likadana ut. De är båda gamla och kutryggiga och rör sig mödosamt. Mannen har en päls som går en bra bit under knäna, förmodligen en vargpäls, för det är samma färg och textur som schäfers päls. Jag blir tvungen att smyga efter och iaktta dem, tills de till slut försvinner in i en port. Mitt hjärta är ömt; de är så fina tillsammans.

Pälsmotståndare som jag är fick jag något att grubbla över. Hade jag varit i innerstaden och sett en ung människa med likadan päls som sin hund, hade det väckt allt annat än ömhet i mig. Då hade jag tänkt på Paris Hilton syndromet, hunden som accessoar, att det handlade om mode och image.

Att vi idag måste kämpa för djurens rättigheter i samhället, handlar ju om den tiden vi lever i nu. Jordens befolkningstillväxt har gjort att vi tränger ut de vilda djuren från deras områden. De enorma fisketrålarna skövlar haven. I fabriksuppfödningen får inte grisarna ett värdigt liv, innan de blir bacon. Oddsens mellan människor och djur är så orättvisa. Idag finns det andra material som är lika varma som päls. Mannen i Marzahn såg ut att vara 80 år minst, och hade säkert haft sin päls det mesta av sitt liv. Vargen som fanns i mannens päls hade haft ett naturligt vargliv. På den tiden fanns det gott om vargar i Tyskland och Polen. Bönderna var tvungna att försvara sina får mot dem. Har man skjutit en varg, så naturligtvis ska man använda pälsen också, allt annat vore slöseri.

Jag kommer ihåg en söndag för trettiofem år sedan när vi åt Bamse till middag. Bamse var min "häst". Egentligen var han en ox, men eftersom mina föräldrar inte hade råd att uppfylla min önskan om en häst, så pysslade jag om Bamse som om han var en. Jag ryktade honom när jag kom hem från skolan, höll hans päls skinande blank och kelade med honom som med min hund. Jag kunde sitta på honom, men inte rida, det ville han inte. Han var ett mycket stort keldjur till sist, som kom springande när jag kom hem från skolan och ville bli kliad runt hornen. En dag var han fullvuxen och skulle åka till slakt. Vi hade självhushåll och de djuren vi hade åt vi upp, så var det. Den här söndagen snövlade mor, när hon berättade att det var Bamse vi skulle äta. Hela familjen satt tysta och allvarliga och åt. Jag tänkte på min Bamse, men jag lät inte bli att äta honom. Jag var hungrig.